

SKOGSELSKAPET

Den nye
TREALDEREN

Sluttrapport for prosjektet ”Den nye Trealderen”

Steinkjer, august 2010

Prosjektet ”Den nye Trealderen” har vært et landsdekkende prosjekt, i samarbeid mellom Det norske Skogselskap og Skogbrukets Kursinstitutt, med bakgrunn i erfaringene fra prosjektet ”Trebegeistring i Hedmark”. Prosjektet har gått over 3 kalenderår (2 skoleår) og har benyttet Treveven som kunnskapsgrunnlag. Totalbudsjettet har vært på kr. 3 940 000 for den landsdekkende delen. Det var forutsatt at det ble skaffet lokal/regional finansiering til å gjennomføre prosjektet i fylkene/regionene.

Skogselskapet i Trøndelag søkte ved årsskiftet 2007-2008 om lokale midler for oppstart av prosjektet i nord- delen av Trøndelag, og fikk midler for gjennomføring av prosjektet for hele Nord-Trøndelag, inkludert områdene for Namdal Skogselskap. Prosjektoppstart ble mars 2008, med prosjektleder i 50 % stilling. Prosjektet inngikk fra årsskiftet 2008-09 som en del av Interreg – prosjektet TRE-ff, med Per Reidar Næss ved Trøndelag Forskning og Utvikling som prosjektansvarlig på norsk side. For mer informasjon om TRE-ff, se www.TRE-ff.no

Organisering, omfang og avgrensing

Målgruppen for prosjektet har vært ungdomsskoleelever, ansatte i ungdomsskolen og lærere under utdanning. Prosjektets geografiske område har vært hele Nord-Trøndelag, inkludert Namdalen, men med en nær kontakt med det sentrale prosjektet.

Som det er beskrevet i prosjektbeskrivelsen, ble satsingen i startfasen spisset mot utvalgte skoler. Av praktiske grunner har prosjektet vært konsentrert til Steinkjer – området. Her er det kort avstand til to større ungdomsskoler, samt flere videreforedlingsbedrifter.

Tanken har vært at ved å lykkes ved noen skoler vil satsingen erfaringsmessig fort ryktes og det vil komme forespørsler fra andre motiverte skoler. En har da bygget opp erfaring, blant annet på tidsforbruk, og får god kontroll på videre involvering i andre skoler. Etter et tungt første år, begynner strategien å gi resultater. Den andre høsten og våren stod skolene nesten i kø for å få besøk. De fleste skolene som fikk besøk første prosjektår, ønsker gjenbesøk. I tillegg kom det til flere skoler fra både Innherred og Namdalen i andre prosjektår.

Nettverket som er skapt gjennom prosjektet Verdiskaping i trebransjen var tenkt brukt i dette prosjektet. Det ble i tillegg i starten på prosjektet etablert kontakt med trebaserte bedrifter for å gjennomføre skolebesøk. Dette tilbudet ble ikke benyttet, da det har vist seg at det er vanskelig å få med seg ungdomsskolene på aktiviteter som skjer utenfor skoens eget område.

Erfaringsutveksling med tilsvarende prosjekter, under samme nasjonale prosjektparaply, har fungert i liten grad. En av grunnene er at aktiviteten i ”Den nye Trealderen” også i andre fylker fikk en treg start. Mot slutten av prosjektperioden ble informasjonsutvekslingen noe større.

Det har ikke vært behov for å avgrense aktiviteten i forhold til å måtte velge bort aktiviteter pga tidsmangel. Det har mer dreid seg om å velge ut de aktivitetene som det har vært mulig å få solgt inn.

Prosjekt mål

Prosjektets hovedmål:

Bruke Kunnskapsløftet i ungdomsskolen til å sette skog og tre på timeplanen.

Ved å...

... vise at det kan være ”kult” å jobbe innen skog - og trebransjen

... være tidlig ute – markere seg som en offensiv bransje

... skape økt begeistring for tre hos framtidens kunder

Bruk av tre er kult, ja!!!

Resultater så langt:

Hovedmålet om å sette skog og tre på timeplanen er vanskeligere på ungdomsskoletrinnet enn i barneskolen, da tidspresstet er større og fastlagte oppgaveinnleveringer og prestasjonsmål gjør lærerne ”grådige på tid”. Men gjennom et tilpasset opplegg med klare målsettinger i forhold til læreplanen, er det mulig å få innpass, og få inn aktiviteter som kan fremme økt begeistring for tre. Dette krever imidlertid mer ressurser i forhold til tidsbruk enn det som er skissert i prosjektbeskrivelsen.

Kunnskapen forsøkes formidlet på en interessant og artig måte. Slik kan en kanskje skape en bevissthet rundt valg av tre hos framtidens kunder, og vekke interessen for skog- og trefag hos noen.

Når det gjelder ønsket om å være tidlig ute og markere seg i en offensiv bransje, har nok konjunktursvingningen gjort dagens forutsetninger noe annerledes enn det som var utgangspunktet ved planleggingen av prosjektet. Men pendelen er igjen i ferd med å snu, og

det er en viss optimisme i skognæringa. Dagens fokus på skog i klimasammenheng bidrar til at vi bør ha gode forutsetninger for å profilere skog og trebruk framover. Det viser seg da også at det er i dette perspektivet ungdomsskolen synes våre tilbud er interessante.

Delmål

1. Begeistring for tre

Lærerkurs

Målsetting: *Øke interessen og kunnskapen om tre og trebruk hos lærerne i ungdomsskolen.*

Ved å gi et tilbud om opplæring i bruken av tre som moderne byggemateriale og treeteknikk som del av det nye fagområdet teknologi og design, vil vi gi lærerne et godt grunnlag for at de skal bruke tre som oppgaver og case i sin undervisning. Videre vil vi gi lærerne kunnskap om aktuelle fagområder og utdanninger. Praktiske tips til bruk av tre er viktig.

Gjennomføring av 3 lærerkurs med 10 deltagere på hvert kurs. Totalt 30 lærere.

2. Kunnskapsløftet

Trebegeistringsdager med elever

Målsetting: *Gjennomføre trebegeistringsdager for elever. (Treningsleir, lage bru, matematikk i konstruksjoner, arkitekturverksted, besøke trebedrifter).*

Gi tilbud til skoler om å arrangere trebegeistringsdager for elever i samarbeid med lokal trebasert næringsliv.

Gjennomføring av 10 trebegeistringsdager med 20 deltagere på hvert kurs. Totalt 200 elever.

3. Programfag til valg.

Lærerkurs og oppfølging med elevgrupper

Målsetting: *Samarbeide med Opplæringskontoret og trenæringen om å gjennomføre et skolevennlig opplegg som bransjen kan tilby for det nye yrkesorienteringsfaget*

”Programfag” i ungdomsskolen basert på det materiell bransjen allerede har fått utviklet.

- Gjennom samarbeid mellom videregående skole og lokalt næringsliv gi grunnlag for rekruttering tilpasset de lokale behov og muligheter.
- Gjennomføring av programfag ved 6 skoler. Ved hver skole gjennomføres det lærerkurs med 5 lærere og oppfølging av elevgruppene i egen aktivitetsdag. Totalt 30 lærere og 6 skoler.

Resultater så langt:

Delmål 1.: Begeistring for tre, lærerkurs

Innsalget av lærerkurs krevde mye, og frafallet av påmeldte lærere var stort. Håpet var at når det begynte å løsne i forhold til å få innpass på skolene, ville det også bli lettere å få gjennomført aktivitet rettet mot lærere. Slik fungerte det ikke. Skolehverdagen er så presset på tid, at det er vanskelig å frigjøre lærere for kursing.

Under planleggingen av ”Landskamp i Tre” så vi også at vi kom til å få med en del lærere på kurs gjennom dette opplegget, slik at totalen for prosjektet ble grei.

Gjennomføre lærerkurs i prosjektperioden:

- 2008 **Skog – og trenæringa i Trøndelag, sagbruksbesøk:** Namdal. Gjennomført av Trond Sagmo, daglig leder av Namdal Skogselskap. 5 lærere deltok
- 2008 **Skog - ressurs og klimafaktor:** Steinkjer, 6 lærere fra Steinkjer og Egge deltok, (ti var påmeldt) Tilbudet gikk også til Inderøy, Verdal, Verran, Malm og Namdalseid ungdomsskole, uten at noen av disse takket ja.
- 2009 **Skog - ressurs og klimafaktor:** Folla skole, 15 lærere deltok, men flere av disse hørte også til på barnetrinnet.
- 2010 **ourWOODENfuture** : todagers kurs hvor 9 lærere fra norsk side og 9 lærere fra svensk side. Skog- og trebruk i klimasammenheng.

Selv om det ikke har vært mange lærere på kurs, har vi nådd langt flere lærere med kunnskap om skog og trebruk. Det har stort sett vært minst en lærer til stede på alle aktiviteter gjennomført på skolene. Som regel har tilbakemeldingen etterpå vært at de synes de har lært mye av å være tilstede. De har oppdaget at dette er et fagområde de mangler kunnskaper.

I tillegg har prosjektet vært presentert for rådgivere og lærere ved flere anledninger, der det også har vært mulighet til å drive litt skoling av lærer.

Totalt 54 lærer – dagsverk på kurs i prosjektperioden.

Delmål 2.: Trebegeistringsdager for elever

Samarbeidet med de to pilotskolene resulterte i et opplegg med to - eller tre -timers Arkitekturverksted som ble kjørt i Kunst og Håndverk – timene og to - eller tre -timers Bioenergikurs. Begrunnelsen for dette er at tilbudet da kan gli inn i timeplanen, uten at flere lærere blir involvert. Det krevde slik nesten ingen planlegging og omorganisering fra skolens side. Temaet arkitektur inngår i læreplanen for faget, og kurset har tatt utgangspunkt i kompetansemål for temaet arkitektur i ungdomsskolen. Bioenergi kommer inn i både naturfag og samfunnskunnskap. Ressursmessig for prosjektet har dette vært en grei løsning. Det krever litt mer tid for gjennomføring av hver to – timers økt, vi har regnet halv dag for hvert verksted, men opplegget krever lite tid i snitt til forberedelse av hver økt.

I tillegg til disse kursa, har det vært gjennomført skoleskogdager for Egge, Steinkjer, Namdalseid og Inderøy ungdomsskole i samarbeid med lokale skogeierlag, kommunen, Allskog, Mære og Skogselskapet i juli begge prosjektår. Etter et tungt innsalg i første prosjektår, gikk innsalget derimot vesentlig lettere på høsten andre prosjektår, og flere av skolene tok kontakt selv etter at informasjon ble sendt ut like etter skolestart. Det ble avtalt besøk fram til februar i 2010! Fra september og ut oktober ble det gjennomført arkitekturverksted og bioenergikurs på Inderøy, Vuku, Røyrvik og Grong ungdomsskole, i tillegg til at skolene som hadde hatt besøk første året ønsket gjenbesøk.

Selv om det ikke er så mange skoler involvert, er det likevel mange kursøktter som er gjennomført, med grupper på mellom 15 og 25 elever.

Totalt har 1205 elever deltatt på kurs og 1076 elever deltatt på skoleskogdager i prosjektperioden

Delmål 3.: Programfag til valg

Dette har vært den mest utfordrende delen av delmålene. Departementet har gitt utydelige signaler og retningslinjer til skolene om hva faget skal innebære, og tiden til forberedelse av faget har vært knapp. De forskjellige skolene i Trøndelag har utformet egne opplegg, hvor noen har fått til samarbeid med lokalt næringsliv, mens andre gjennomfører all aktivitet i klasserommet.

Prosjektet har gått ut med tilbud om å være bindeledd mellom skolen og bedrifter i forhold til bedriftsbesøk og hospitering. Foreløpig har ikke skolene benyttet seg av tilbudet.

Det er etablert god kontakt med Opplæringskontoret for trefag i Inn-Trøndelag. Både Mære Landbruksskole og Steinkjer Videregående skole, avd. Egge er også positive til et samarbeid om aktuelle aktiviteter.

Våren 2009 deltok "Den nye Trealderen" på Bransjemessa for 9. klassingene ved Steinkjer og Egge på Huze på Steinkjer. Bransjemessa ble arrangert av Opplæringskontorene i samarbeid med de to ungdomsskolene, og "Den nye Trealderen" deltok sammen med Mære Landbruksskole.

Totalt 270 elever deltok på messa

Landskap i Tre: ourWOODENfuture

Prosjektet "Den nye Trealderen" ble fra januar 2009 blitt en del av interreg- prosjektet TRE-ff. Dette ga oss nå muligheten til å invitere til skolekonkurransen LANDSKAMP i TRE!

Vi inviterte 9. trinn på norsk side og 8. trinn på svensk side til å delta. Elevene skulle gjennom å følge en skissert prosess tegne, beskrive og bygge en modell hvor hovedmaterialet består av tre! Det ferdige produktet måtte følges av en rapport fra arbeidet. Materialpakker med byggematerialer i tre ble del ut kostnadsfritt til skolene.

Landskampen

- **har hatt et klart MILJØASPEKT.** Elevene har lært om skogens binding av karbon, og hvilken betydning bruk av trevirke har i klimasammenheng.
- **har vært TVERRFAGLIG.** Fag som kom inn i oppgaven var matematikk, norsk, engelsk, naturfag, kunst og håndverk og teknologi og design.

Landskampen hadde tre "omganger":

1. Januar 2010: Kick-off-seminar ved riksgrensen.

Utprøving av konseptet og svensk – norsk forbrødring!

- Lunsj til lunsj – samling.
Opphold for to lærere fra hver skole ble dekt av prosjektet.
- Faglig påfyll og kreativ oppgaver.
- Utdeling av materialpakker. Pakken inneholdt alle nødvendige elementer for gjennomføring av oppgaven.

2. Januar – april 2010: Gjennomføring av selve elevarbeidet rundt om på skolen

- Grupper på 3-4 elever fra **9. trinn**
- Anslått tidsbruk er 3-5 dager.

- Elevene fikk en materialpakke og konkurranseregler. Pakken inneholdt også en ”klimakalkulator” for beregning av CO2 – binding.

3. Mai 2010: **Avslutningsseminar med premiering**

- De nominerte ble invitert til seminaret for premieutdeling
- 1. premie kr 5 000,-
- 2. og 3. premie kr 2 500,-

Landskampen ble en stor suksess, hvor 362 norske elever og 117 svenske deltok i modellbygging, og 9 norske og 9 svenske lærere deltok på lærerkurs. Om lag 130 materialpakker ble delt ut. Gjennomføringen av arbeidet med modellene varierte fra skole til skole, med i all hovedsak ble faget K&H brukt.

Vi fikk inn 58 norske modeller og 32 svenske modeller, som ble vurdert av en jury bestående av 4 personer. 6 elevgrupper fra hvert land ble nominert, og etter en grundig vurdering ble vinneren ”Lekestativ for eldre” bygd av elever ved Egge Ungdomsskole.

Vinnerne av 1. pris: ”Treningsstativ for eldre”

Fra venstre: Vigdis Stigum, lærer i Kunst & håndverk ved Egge ungdomsskole sammen med elevene som lagde vinnermodellen, Kristoffer Modell., Anna Pauline Heggli, og Synne Adde Nordgård

Tilbakemeldingene fra skolene har vært gode, og Landskampen planlegges videreført i eget Interreg- prosjekt for skoleåret 2010 - 2011.

Vedlagt finnes katalog med oversikt over modellene og informasjon om Landskampen.

Totalt deltok 479 norske og svenske elever i **ourWOODENfuture**

Kritiske suksessfaktorer

I forhold til målgruppen er det alltid en utfordring å gjøre opplegget spennende nok, og å gjøre terskelen for å ta opplegget i bruk så lav at det blir en realitet. Tilsvarende vil det være en utfordring i forhold til bedriftene å gjøre opplegget så lettvinnt at det lar seg følge opp i en travel hverdag. Motiverte skoler og godt samarbeid med bedriftene er essensielt. Det er imidlertid umulig å få til bedriftsbesøk hvis skolene ikke ser mulighet til å benytte seg av tilbudet! Så langt har ingen skoler takket ja til å sende elever på bedriftsbesøk.

Klima har satt skog på dagsorden igjen! Inntrykket at vi er ei næring i solnedgang kan vanskelig befestes seg til disse klimatider.

Erfaringene fra prosjektet:

Skogselskapets Lære med skogen har vært godt mottatt i småskoletrinnet, og er gjennom mange år blitt mye brukt. Arbeidet så langt viser at det er ikke lett å komme inn i ungdomsskolen. Tidspresset er mye større, det skal arbeides med prosjekter og innleveringer som skal være ferdig til fastsatte tider. Fagene er mer spesialiserte, og det er mange lærere involvert i undervisningen. Særlig ved større skoler er det derfor krevende å komme inn med opplegg som gir forandringer i den fastlagte timeplanen. Det er også viktig at aktivitetene som blir tilbydd, kan knyttes direkte inn i fagplaner.

Bedrifter som er kontaktet i forbindelse med prosjektet, har vært positive til å ta imot besøk. Det har imidlertid ikke vært aktuelt å ta med elevgrupper ut på bedriftsbesøk så langt. Planen å få lærere ut på bedriftsbesøk i forbindelse med lærerkurs i høst, men dette måtte dessverre utsettes, og planlegges gjennomført i vårsemesteret.

Kontakten med skolene tilsier at noen av aktivitetene som er skissert for bruk i prosjektet, må justeres og tilpasses fastlagte timeplaner ved de enkelte skolene. Dette vil kanskje kreve noe mer tidsbruk, men vil gi lettere innpass. Dette gjelder også lærerkursene, her ble alternativet å kjøre to -timers kurs for mindre grupper lærere ute på den enkelte skole.

Den økonomiske nedkonjunkturen som har kommet i løpet av høsten 2008, ga også noen utfordringer i forhold til å selge inn trebransjen. Vinklingen med skog og trebruk i klimasammenheng viser seg å være mer "salgbar". I dialog med den sentrale prosjektledelsen ble det akseptert for å gjøre de nødvendige tilpasninger for å få solgt inn prosjektet ved skolene.

Samarbeid med to "pilot-skoler" har vært nyttig, særlig siden rådgiverne ved disse to skolene har vært til stor hjelp. Erfaringer fra disse to skolene har vært nyttige å ta med videre i arbeidet, og det er kommet mange nyttige innspill både fra rådgiverne og lærerne som har vært med i klassene.

Innsalget løsnet i 2009. Trolig gikk det som planlagt i forhold til at vellykket gjennomføring ved de to pilot-skolene ville gi positiv omtale og etter hvert ville prosjektet bli bedre kjent både gjennom informasjonen sent til skolene og gjennom media. Vi er godt fornøyd med aktiviteten i 2009 og våren 2010. Særlig høsten 2009 fikk vi mange henvendelser og bestillinger uten at det var lagt for mye arbeid i innsalget. Noe av dette skyldes nok også at "Landskamp i Tre" kom i gang og medførte en del aktiviteter som kom i tillegg til de som var skissert i "Den nye Trealderen".

Vi har i prosjektperioden møtt rundt 3050 elver på 8. - 10. trinn, og om lag 350 ungdomsskolelærere og andre ansatte i ungdomsskolen gjennom de forskjellige aktivitetene.

3. Økonomi

3.1. Kostnader

Utgifter/kostnader	2008	2009	Sum
Prosjektleder 50 % stilling *	250 000	250 000	
Reise prosjektleder	20 000	20 000	
Materiell (til demo. utstyr)	20 000	20 000	
Regnskap, administrasjon	10 000	10 000	
Styringsgruppe	50 000	50 000	
Skog- og trebedrifters arbeidsbidrag	30 000	30 000	
Diverse	10 000	10 000	
Sum	390 000	390 000	780 000

* Etter avtale med FMLA NT stiller de med kontor til deling 50 % dette prosjekt og 50 % 4H

3.2. Finansiering

Finansiering	2008	2009	Sum
Egeninnsats skog- og trebedrifter	30 000	30 000	
Sentrale prosjektmidler **	40 000	40 000	
Bu-midler (tilsvarende 44 %)	170 000	170 000	
Rentemidler	50 000	50 000	
Egeninnsats Skogselskapet i Trøndelag	100 000	100 000	
Sum	390 000	390 000	780 000

** Støtte fra sentralt prosjekt gis ut fra gjennomførte aktiviteter

Utgifter/kostnader	2008 oppr.	2008 rev	Regnskap	
Prosjektleder 50 % stilling *	250 000	190 000	200 000	
Reise prosjektleder	20 000	5 000	5 000	
Materiell (til demo.utstyr)	20 000	1 000	1 000	
Regnskap, administrasjon	10 000	10 000	10 000	
Styringsgruppe	50 000	1 500	0	
Egeninnsats skog- og trebedrifter	30 000	30 000		
Diverse	10 000	0	500	
Sum	390 000	237 500		

